

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЄЮ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ¹

*Гетьман О. Л., к. е. н.,
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України*

З урахуванням енергозалежності країни, існуючих енергетичних, екологічних та соціальних загроз безпечному розвитку внаслідок підвищення тарифів на тепло і електроенергію та зростання цін на продукцію і послуги всіх секторів економіки виникає необхідність визначення стратегічних напрямків управління у паливно-енергетичному секторі, вибір яких набуває сьогодні особливої актуальності.

Комплекс механізмів екологоорієнтованого управління повинен включати в себе наступні етапи управлінських рішень [1]: 1. Аналіз інформації про потенціал екологобезпечного розвитку паливно-енергетичного сектору із урахуванням модернізації діючих енергоблоків, оптимізації виробничого навантаження на ТЕС, впровадження альтернативних технологій. 2. Розробка концепції державного регулювання з орієнтацією на екологобезпечний розвиток паливно-енергетичного сектору та на її основі стратегії розвитку альтернативної енергетики, перевірка можливості її використання. 3. Вироблення важелів організаційно-економічного, фінансово-економічного та техніко-технологічного впливу, фінансової підтримки, впровадження системоутворювальних регуляторів для досягнення нового стану. 4. Моніторинг індикаторів екологобезпечного розвитку паливно-енергетичного сектору та оцінювання відхилень фактичних даних від нормативних показників.

¹ Публікація виконана в рамках наукового проекту «Розробка стратегій інноваційного розвитку для регіонів України на засадах глокалізації (на прикладі Одеської області)» за рахунок коштів бюджетної програми «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» (КПКВК 6541230)

Організаційно-управлінські заходи забезпечення дієвості управлінських важелів включають механізми техніко-технологічного регулювання: 1) система стандартів, норм, регламентів орієнтованих на застосування прогресивних технічних засобів та технологій енергозабезпечення; 2) нормативи (ліміти) на викиди забруднюючих речовин у повітря та скиди у водні об'єкти, що відповідають прогресивним техніко-технологічним засобам.

До економічних регуляторних механізмів слід віднести:

1) цінові механізми та методи нарахування виробничих витрат та собівартості тепла. Що стосується політики ціноутворення енергетичної продукції, особливо теплової енергії, то вона повинна бути направлена на внутрішнє реформування всіх аспектів даної галузі та особливо підсилювання всіх чинників стратегічного розвитку альтернативної енергії, враховуючи її високий потенціал. Таким чином, нами пропонується перехід до нормативного методу формування собівартості тепла з орієнтацією на використання прогресивного енергетичного обладнання, у тому числі альтернативного для скорочення витрат органічного палива та викидів в атмосферу, що приведе до зниження собівартості тепла у централізованому тепlopостачанні. Крім статті матеріальних витрат у формуванні собівартості одиниці теплової енергії, потребує перегляду ще одна, не менш важлива стаття операційних витрат, – амортизація основних засобів. За даними Державної служби статистики України рівень загального зносу основних засобів теплоенергетичного комплексу є більше 60%, за окремими об'єктами тепlopостачання цей показник досягає до 97,5%. Такі показники не сумісні з вимогами стандартів Європи, що свідчить про довгий шлях до зменшення тарифів на тепло. З економічної точки зору, амортизація основних засобів підприємства є одним із джерел самофінансування господарської діяльності. Проте високий рівень зносу основних засобів пояснює низький рівень

забезпеченості фінансування за рахунок амортизаційних відрахувань. Відповідно до того, що у різних регіонах нашої країни ціна тепло є різною, то зниження собівартості 1 Гкал залежить саме від затвердження інвестиційної складової у регіонах, а саме: оновлення; санація мереж; відновлення; введення альтернативних джерел енергії.

2) амортизаційна політика та норми амортизації для прогресивних екологічно безпечних техніко-технологічних засобів. Зменшення частки матеріальних витрат у структурі собівартості можливе за рахунок заміщення частки традиційних паливно-енергетичних ресурсів альтернативною енергією (низько- та середньопотенційною енергією, ВЕР, енергією сонця, ґрунту, води, тощо), яка є, на даний час, безкоштовною. Стаття «амортизація основних засобів» може бути скорочена за рахунок техніко-технологічних зрушень, тобто заміни основних фондів енергозберігаючими екологічно безпечними технологіями, що підвищить коефіцієнт придатності основних засобів, який на окремих об'єктах генеруючих джерел становить близько 3%. Це й обумовлює великі витрати теплової енергії вже на етапі виробництва тепла, але попереду ще теплова мережа, технологічний стан якої некраший. На наш погляд, є доречним визначити не тільки мінімальний строк корисного використання основних засобів, а ще й максимальний, або ступінь максимального зношення обладнання. Тоді підприємства будуть змушені вести чіткий облік амортизації своїх основних фондів, ухвалювати оптимальні рішення стосовно інвестицій та підвищувати рівень енергоефективності. Саме проектам інноваційно-технологічного розвитку, найбільше відповідає метод прискореної амортизації, що дозволяє розширювати можливості для інновацій. Перевага цього методу полягає в тому, що протягом перших років використання обладнання накопичується необхідна сума коштів для його відновлення. Даний метод дає можливість відшкодувати до 60 – 70% вартості

обладнання протягом першої половини корисного строку його використання.

Список використаних джерел

1. Громова О. М., Гетьман О. Л. Шляхи та механізми екологізації секторів економіки. В кн.: Інституціональні засади екологізації розвитку секторів національної економіки: монографія / [Буркинський Б. В. та ін.] ; за наук. ред. Б. В. Буркинського, Л. Є. Купінець; ІПРЕЕД НАН України. – Одеса : ІПРЕЕД НАН України, 2017. – С. 469.

НАЦІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК УМОВА ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ

*Дмитренко О. В., к. е. н., доцент,
Іващенко П. О., к. е. н., доцент,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна*

Найважливішим завданням національної економіки в сучасних умовах є забезпечення випуску високоякісної конкурентоспроможної продукції. Від вирішення цього завдання залежать темпи економічного розвитку країни та її національний престиж. Конкурентоспроможність країни є показником стану і перспектив розвитку господарської системи, що визначає характер участі цієї країни в міжнародному поділі праці, виступає гарантією економічної безпеки і забезпечує здатність країни в умовах міжнародної конкуренції виробляти товари і послуги, які задовольняють вимогам світового ринку.

На етапі постіндустріального суспільства конкурентоспроможність національних економік все в більшій мірі визначається здатністю до інновацій і сприйняття нових досягнень. В даний час наша країна володіє значним